Religion and Health

ORIGINAL ARTICLE
2017, Vol: 5, No: 2, Pages: 31-40.

Prediction of Marital Quality Based on Spiritual Orientation

Arefe Moazzen Jami[1]*, Korosh Mohammadi[2], Reza Fallahchai[3]

1- MSc, Department of Counseling and Psychology, University of Hormozgan, Hormozgan, Iran
2- Assistant Professor, Department of Counseling and Psychology, University of Hormozgan, Hormozgan, Iran
3- Associate Professor, Department of Counseling and Psychology, University of Hormozgan, Hormozgan, Iran

***Corresponding Author:**
Arefe Moazzen Jami
Department of Counseling and Psychology, University of Hormozgan, Hormozgan, Iran

Email:
a.moazenjami@gmail.com

Received: 10 Sep 2016
Revised: 13 Dec 2017
Accepted: 23 Dec 2017

Abstract

Background and Purpose: Given the positive outcomes of a stable marriage, the researchers have paid much attention to the parameters and factors affecting the improvement of marital quality. Religiosity and the role of religion and religious beliefs are among the most important factors in this regard. Therefore, the present study aimed to predict marital quality based on spiritual orientation.

Materials and Methods: This descriptive, correlational study was conducted on 844 married individuals with the mean age of 31.7 years in Mashhad, Iran. The data were collected by means of the Sociodemographic Characteristics Form, Spiritual Orientation Inventory, and Marital Quality Inventory, the validity and reliability of which have been confirmed in Iran. The data analysis was performed using the descriptive and inferential statistics (stepwise regression) in SPSS software, version 22.

Results: According to the results, spiritual orientation and marital quality were correlated (r=0.582). The coefficient of determination indicated that 27% of the variability in the dependent variable (i.e., marital quality) was explained by spiritual orientation. Moreover, the significance of the regression model confirmed the linear relationship between the variables.

Conclusion: Based on the findings, it seems that spiritual orientation and its components are among the main indicators of marital quality and stable marriage and play a decisive role in marital quality.

Keywords: Marital quality, Religiosity, Spiritual orientation

▶ **Citation:** Moazzen Jami A, Mohammadi K, Fallahchai R. Prediction of Marital Quality Based on Spiritual Orientation. Religion and Health, Autumn & Winter 2017; 5(2): 31-40 (Persian).

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

دین و سلامت

مقاله پژوهشی

دوره ۵، شماره ۲، سال ۱۳۹۶ صفحه: ۴۰-۳۱.

پیش‌بینی کیفیت زندگی زناشویی براساس جهت‌گیری معنوی

عارفه مؤذن جامی[۱*]، کوروش محمدی[۲]، رضا فلاح‌چای[۳]

۱- کارشناسی ارشد، گروه مشاوره و روان‌شناسی، دانشگاه هرمزگان، هرمزگان، ایران
۲- استادیار، گروه مشاوره و روان‌شناسی، دانشگاه هرمزگان، هرمزگان، ایران
۳- دانشیار، گروه مشاوره و روان‌شناسی، دانشگاه هرمزگان، هرمزگان، ایران

* **مؤلف مسئول:** عارفه مؤذن جامی
گروه مشاوره و روان‌شناسی، دانشگاه هرمزگان، هرمزگان، ایران

Email:
a.moazenjami@gmail.com

دریافت: ۲۰ شهریور ۱۳۹۶
اصلاحات: ۲۲ آذر ۱۳۹۶
پذیرش: ۲ دی ۱۳۹۶

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به نتایج مثبت ازدواج پایدار، پژوهشگران توجه بسیاری را به شاخص‌ها و عوامل تأثیرگذار بر ارتقای کیفیت زناشویی معطوف کرده‌اند. یکی از مهم‌ترین این عوامل، دینداری و نقش اساسی باورها و اعمال مذهبی است. در این راستا پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی کیفیت زناشویی براساس جهت‌گیری معنوی انجام شد.

مواد و روش‌ها: پژوهش توصیفی- همبستگی حاضر در ارتباط با ۸۴۴ نفر از افراد متأهل شهر مشهد با میانگین سنی ۳۱/۷ سال انجام شد. داده‌های این پژوهش توسط پرسش‌نامه‌های اطلاعات جمعیت‌شناختی، جهت‌گیری معنوی و کیفیت زناشویی که روایی و پایایی آن‌ها در ایران تأیید شده است جمع‌آوری گردید. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی (رگرسیون گام به گام) به‌همراه نرم‌افزار SPSS 22 استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که میزان همبستگی (R) بین جهت‌گیری معنوی با متغیر وابسته کیفیت زناشویی برابر با ۰/۵۸۲ می‌باشد. همچنین ضریب تعیین بیانگر آن است که ۰/۲۷ از واریانس متغیر وابسته (کیفیت زناشویی) توسط متغیر جهت‌گیری معنوی تبیین می‌شود. معناداربودن مدل رگرسیونی نیز رابطه خطی بین متغیرها را تأیید می‌کند.

استنتاج: به نظر می‌رسد که جهت‌گیری معنوی و مؤلفه‌های آن یکی از شاخص‌های اصلی ارتقای کیفیت زناشویی و ازدواج پایدار می‌باشد و نقش تعیین‌کننده‌ای را در کیفیت زناشویی زوجین ایفا می‌کند.

واژه‌های کلیدی: جهت‌گیری معنوی، دینداری، کیفیت زناشویی

◀ **استناد:** مؤذن جامی، عارفه؛ محمدی، کوروش؛ فلاح‌چای، رضا. پیش‌بینی کیفیت زندگی زناشویی براساس جهت‌گیری معنوی. دین و سلامت، پاییز و زمستان ۱۳۹۶؛۵(۲): ۴۰-۳۱ (فارسی).

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

مقدمه

کیفیت زندگی زناشویی که یک جنبه مهم از زندگی خانوادگی است، سلامت و بهزیستی افراد را شکل می‌دهد (۱)، با سلامت جسمانی و روان‌شناختی زوجین همبستگی بالایی دارد (۲،۳) و بیانگر سلامت، بهزیستی و ثبات در ازدواج می‌باشد (۴). پژوهشگران مختلف کیفیت زناشویی را عاملی اصلی می‌دانند که نقش به‌سزایی در موفقیت و یا شکست ازدواج دارد (۷-۵). بر این اساس کیفیت زناشویی در دهه اخیر توجه بیشتری را از سوی پژوهشگران به خود جلب نموده است (۱۰-۸).

با توجه به نتایج مثبت ازدواج پایدار، پژوهشگران توجه زیادی را به شاخص‌ها و عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زناشویی معطوف داشته‌اند. یکی از مهم‌ترین این عوامل، دینداری و نقش اساسی باورها و اعمال مذهبی می‌باشد. بسیاری از مطالعات نشان داده‌اند که دینداری با پایداری بیشتر وکیفیت بالاتر زناشویی در ارتباط می‌باشد (۱۱). پژوهشگران مختلف یک ارتباط مثبت و پیوسته را بین بهبود عملکرد زناشویی و دینداری گزارش کرده‌اند (۱۷-۱۲). مطالعات طی چند دهه نشان داده‌اند که بین دینداری و معنویت با کیفیت زناشویی رابطه مثبتی وجود دارد (۱۹). Mahoney (۲۰۱۰) با بیان اینکه دینداری و فعالیت‌های مذهبی و معنوی می‌تواند یک منبع قدرت برای اعضای خانواده باشد و نیز بر مبنای بیش از یک دهه پژوهش در مورد تأثیرات دینداری بر روابط زناشویی، یک مدل نظری را با هدف سازماندهی یافته‌های کنونی در این حوزه مطرح نمود و برای اولین بار فرضیه ساختار ارتباطی معنویت (Relational Spirituality Framework) را با سه طبقه‌بندی از فرآیندهای شناختی و رفتاری توصیف کرد و آن‌ها را دینداری شخصی (Personal Religiousness)، دینداری زوجی (Dyadic Religiousness) و دینداری اجتماعی (Communal Religiousness) نامید (۱۸) که در این راستا دینداری شخصی شامل رابطه و یا اتصال مقدسی می‌شود که هریک از همسران نسبت به یک قدرت بالاتر از جمله خداوند دارد، دینداری زوجی به فرایند مشارکت هریک از زوجین در رفتار و اعمال مذهبی یکدیگر اشاره دارد و اینکه زوجین به روابط خود ویژگی مذهبی و معنوی نسبت دهند و دینداری اجتماعی به تجربه‌های هریک از زوجین با انجمن‌ها و گروه‌های مذهبی اشاره دارد و توجه را بر روابط و حضور هریک از زوجین در اجتماعاتی از افرادی که عقاید و اعمال مذهبی خود را به اشتراک می‌گذارند متمرکز می‌کند (۱۶).

تحقیقات نشان داده است که هم جنبه‌های شناختی و هم جنبه‌های رفتاری دینداری شخصی پیش‌بینی‌کننده کیفیت رابطه زناشویی بالاتر می‌باشند (۱۹،۲۰). مطالعات کیفی حاکی از آن هستند که افراد مذهبی به وسیله دعاکردن حمایت و انگیزش مثبتی را طی تعارض زوجی تجربه می‌کنند (۲۱). پژوهش‌ها بیانگر آن می‌باشند که افراد متأهل دیندار تعارضات زناشویی کمتری را گزارش می‌کنند (۱۵،۲۲،۲۳)، کمتر تحت تأثیر استرس‌های دنیای بیرون قرار می‌گیرند (۲۴) و بیشتر مشغول انجام‌دادن رفتارهایی هستند که حفظ‌کننده و نگهدارنده روابط زناشویی می‌باشند (۲۵). علاوه‌براین نشان داده شده است که انجام‌دادن فعالیت‌های مذهبی مشترک توسط زوجین با کیفیت زناشویی بالاتر همبسته می‌باشد (۱۵،۲۲،۲۶،۲۷).

از آنجایی که تاکنون در ایران ارتباط متغیر جهت‌گیری معنوی با کیفیت زناشویی مورد بررسی قرار نگرفته است، این پژوهش می‌تواند به دریافت فهمی جدید از اثر جهت‌گیری معنوی بر کیفیت زناشویی کمک کند و نیز شروع مسیری جدید و قابل‌توجه برای مطالعات آینده در این زمینه باشد. همچنین با توجه به این که بیشتر مطالعات قبلی تنها بر یک بعد از دینداری تمرکز داشته‌اند، بررسی ابعاد تعیین‌کننده دینداری به‌طور همزمان و تأثیر مجموعه آن‌ها بر کیفیت زناشویی می‌تواند مشخص‌کننده سهم هریک از این ابعاد بر کیفیت زناشویی باشد.

مواد و روش‌ها

روش این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود و جامعه آماری آن را کلیه زوجین متأهل ساکن در شهر

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

مشهد تشکیل دادند. به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی (رگرسیون گام به گام) به‌همراه نرم‌افزار SPSS 22 استفاده شد. نمونه مورد بررسی در این پژوهش ۸۴۴ نفر از زنان و مردان متأهل شهر مشهد بودند که به شیوه نمونه‌گیری داوطلبانه انتخاب شدند و به سه پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی، کیفیت زناشویی و جهت‌گیری معنوی پاسخ دادند.

پرسشنامه کیفیت زناشویی: این مقیاس ۳۹ گویه‌ای در سال ۲۰۱۳ توسط Zhang و همکاران به‌منظور سنجش کیفیت زندگی زناشویی در چین تهیه و تدوین گردید. این پرسشنامه دو عاملی دارای ۵ خرده‌مقیاس شادمانی زناشویی، تعاملات زناشویی، اختلافات زناشویی، مشکلات زناشویی و بی‌ثباتی زناشویی می‌باشد. این ابزار از روایی مطلوبی برخوردار بوده و پایایی آن براساس ضریب آلفا برای کل مقیاس معادل ۰/۹۲ برآورد شده است (۲۸). این مقیاس توسط فلاح‌چای و همکاران (زیر چاپ) با کسب اجازه از مؤلفان مقیاس به فارسی ترجمه شد و آن‌ها در یک پژوهش در یک نمونه ۸۴۵ نفری از زنان و مردان متأهل به بررسی ویژگی‌های روانسنجی آن پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که این مقیاس از روایی مناسبی برخوردار است. برای بررسی روایی سازه‌ای این پرسشنامه نیز از پرسشنامه Enrich استفاده شد که ضریب روایی آن معادل ۰/۷۶ به‌دست آمد. همچنین بررسی ضریب پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی برای کل مقیاس برابر با ۰/۹۰ محاسبه گردید. از سوی دیگر ضریب آلفای کرونباخ برای کیفیت زناشویی (کل) در مردان معادل ۰/۷۶ و برای زنان برابر با ۰/۸۰ به‌دست آمدکه بیانگر پایایی مطلوب این مقیاس می‌باشد (۲۹،۳۰). شایان ذکر است که در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ در کل نمونه برای مقیاس کیفیت زناشویی (کل) ۰/۹۱ به‌دست آمد.

پرسشنامه جهت‌گیری معنوی (Mahoney و همکاران، ۱۹۹۹): این پرسشنامه ابزاری ۱۴ سؤالی بوده که به‌منظور سنجش جهت‌گیری معنوی افراد به کار می‌رود. در چندین پژوهش که توسط Mahoney و Mahoney و همکاران صورت گرفته است از این پرسشنامه برای سنجش جهت‌گیری معنوی استفاده شده است (۳۲-۳۰، ۱۱،۱۶،۲۷). با توجه به اینکه براساس پژوهش Mahoney (۲۰۱۰)، Wilcox و Wolfinger (۲۰۰۷) و Mahoney و همکاران (۱۹۹۹) جهت‌گیری معنوی دربرگیرنده سه بخش دینداری شخصی، دینداری زوجی و دینداری اجتماعی می‌باشد، برای هریک از این مؤلفه‌ها سؤالاتی براساس پژوهش محققان ذکرشده مطرح گردیده است (۱۵،۱۶،۳۳). دینداری شخصی شامل دو مؤلفه اعمال و باورهای مذهبی است که در مجموع دربرگیرنده ۸ سؤال می‌باشد. Mahoney و همکاران (۱۹۹۹) ضریب آلفای ۰/۸۷ تا ۰/۹۷ را برای این خرده‌مقیاس گزارش کرده‌اند (۱۵). دینداری زوجی نیز دربرگیرنده سؤالاتی است (۴ سؤال) که به سنجش اعمال دینی مشترک زوجین می‌پردازد که در کنار هم و با یکدیگر انجام می‌دهند. Mahoney و همکاران در سال ۱۹۹۹ در پژوهش خود روایی این ابزار را بسیار مطلوب دانستند و در بررسی پایایی آن ضریب آلفای ۰/۹۲ را برای زنان و ۰/۹۰ را برای مردان گزارش کردند (۱۵). از سوی دیگر دینداری اجتماعی به سنجش موضوع شرکت افراد در مراسم‌های دینی به‌صورت گروهی و اجتماعی می‌پردازد و دربرگیرنده ۲ سؤال می‌باشد. بسیاری از پژوهشگران فراوانی شرکت در مراسم‌های مذهبی و یا حضور در مکان‌های مذهبی را به منزله دینداری یا معنویت اجتماعی تلقی کرده‌اند (۱۵،۱۶،۲۷،۳۴،۳۸). شایان توجه است که نمرات پایین‌تر در این پرسشنامه نشان‌دهنده سطوح پایین‌تر جهت‌گیری فردی، زوجی و اجتماعی می‌باشد (۱۱). در این ارتباط Hernández و Mahoney (۲۰۰۹) در پژوهش خود به بررسی رابطه این سه خرده‌مقیاس پرداختند. یافته‌های آن‌ها نشان داد که هر سه زیرمقیاس همبستگی مثبتی معادل ۰/۷۷ تا ۰/۸۱ با یکدیگر داشته‌اند (۲۹). این مقیاس توسط مؤذن جامی و همکاران (زیر چاپ) با کسب اجازه از مؤلفان مقیاس به فارسی ترجمه شد (۳۹). بررسی ویژگی‌های روانسنجی حاکی از آن بود که این

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

مقیاس از روایی مناسبی برخوردار می‌باشد. برای بررسی روایی سازه‌ای این ابزار از پرسشنامه جهت‌گیری مذهبی Allport استفاده شد که ضریب روایی ۰/۶۴ برای آن به‌دست آمد. همچنین بررسی ضریب پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی برای کل مقیاس معادل ۰/۸۶ بود و برای مردان برابر با ۰/۸۵ و برای زنان معادل ۰/۸۸ محاسبه شد (۳۵). در نهایت باید عنوان کرد که بررسی پایایی این پرسشنامه در پژوهش حاضر براساس روش آلفای کرونباخ صورت گرفت که برای کل پرسشنامه برابر با ۰/۸۸ و برای هر یک از زیرمقیاس‌های آن بین ۰/۸۹-۰/۸۶ به‌دست آمد.

یافته‌ها

فرضیه اصلی پژوهش (جهت‌گیری معنوی) کیفیت زناشویی زوجین را پیش‌بینی می‌کند. در این مطالعه اطلاعات جمعیت‌شناختی شامل جنس، طبقه سنی، شغل و سطح تحصیلات استخراج شده است (جدول ۱) و ماتریس ضرایب همبستگی پیرسون در متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۲ آورده شده است.

لذا به‌منظور آزمون فرضیه اصلی پژوهش از آزمون رگرسیون استفاده شد. جدول خلاصه مدل (جدول ۳) شدت رابطه بین مدل و متغیر وابسته را نشان می‌دهد. نتایج بیانگر آن است که میزان همبستگی بین جهت‌گیری معنوی با متغیر وابسته کیفیت زناشویی معادل ۰/۵۸۲ می‌باشد. همچنین ضریب تعیین در این جدول نشان‌دهنده آن است که ۰/۲۷ از واریانس متغیر وابسته (کیفیت زناشویی) توسط متغیر جهت‌گیری معنوی تبیین می‌شود. علاوه‌براین نتایج تحلیل واریانس حاکی از آن است که متغیر کیفیت زناشویی با مقدار (F=۱۸۵/۳۳) در سطح آلفای (P<۰/۰۰۱) معنادار می‌باشد. به عبارت دیگر معناداربودن مدل رگرسیونی، رابطه خطی بین متغیرها را تأیید می‌کند.

نتایج جدول ۴ بیانگر آن است که مقدار t به‌دست‌آمده (t=۱۳/۶۱) در سطح آلفای (P<۰/۰۰۱) معنادار می‌باشد؛ از این رو در تبیین متغیر وابسته کیفیت زناشویی و مدل رگرسیون نقش دارد؛ بنابراین فرضیه اصلی تأیید می‌گردد. از سوی دیگر با توجه به اینکه ضریب بتا (۰/۵۲۱) برای این بعد مثبت می‌باشد می‌توان گفت که ارتباط بین این بعد با کیفیت زناشویی مستقیم است. بدین‌معنا که افزایش جهت‌گیری معنوی، کیفیت زناشویی را افزایش می‌دهد. برای روشن‌ترشدن روابط، خرده‌مقیاس‌های جهت‌گیری

جدول ۱: اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه‌های مورد مطالعه

	جنسیت		طبقه سنی			شغل				سطح تحصیلات		
	مرد	زن	۲۹-۲۰	۳۹-۳۰	۴۰ و بالاتر	کارمند	خانه‌دار	دانشجو	زیر دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم و لیسانس
تعداد	۳۵۲	۴۸۸	۲۸۳	۲۷۱	۲۸۶	۳۳۴	۳۵۲	۱۵۴	۱۴۱	۴۲۳	۲۷۶
درصد	۴۲	۵۸	۲۴	۳۲	۳۴	۴۰	۴۲	۱۸	۱۶	۵۱	۳۳

جدول ۲: ماتریس ضرایب همبستگی Pearson بین متغیرهای مورد مطالعه و مؤلفه‌های آن‌ها

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
جهت‌گیری معنوی	–									
دینداری شخصی	۰/۸۹**	–								
دینداری زوجی	۰/۸۲**	۰/۷۱**	–							
دینداری اجتماعی	۰/۶۹**	۰/۵۹**	۰/۵۷**	–						
کیفیت زناشویی (کل)	۰/۵۸**	۰/۵۲**	۰/۴۱**	۰/۲۶*	–					
شادمانی زناشویی	۰/۵۴**	۰/۵۲**	۰/۳۱**	۰/۳۶**	۰/۳۸**	–				
تعاملات زناشویی	۰/۵۱**	۰/۴۳**	۰/۲۶*	۰/۲۳*	۰/۳۱**	۰/۳۴**	–			
اختلافات زناشویی	-۰/۵۳**	-۰/۵۱**	-۰/۲۳*	-۰/۲۴*	۰/۳۰**	-۰/۳۱**	-۰/۳۶**	–		
مشکلات زناشویی	-۰/۵۳**	-۰/۴۶**	-۰/۲۶*	-۰/۲۷*	۰/۳۲**	-۰/۳۵**	-۰/۳۰**	-۰/۳۴**	–	
بی‌ثباتی زناشویی	-۰/۵۲**	-۰/۴۵**	-۰/۲۴*	-۰/۲۹**	۰/۳۱**	-۰/۳۷**	-۰/۳۴**	-۰/۳۹**	-۰/۲۸*	–

*P<۰/۰۱ **P<۰/۰۵

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

جدول ۳: ضریب رگرسیون مربوط به پیش‌بینی کیفیت زناشویی براساس جهت‌گیری معنوی

مدل	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R Square)	ضریب تعیین تعدیل‌شده (Adjusted R Square)	خطای استاندارد تعیین (Std.eror of the Estimate)
۱	۰/۵۸۲	۰/۳۴۰	۰/۳۲۴	۰/۳۷۸۷۳

جدول ۴: مدل رگرسیون، تحلیل واریانس و شاخص‌های آماری پیش‌بینی براساس نمره جهت‌گیری معنوی

مدل	ضرایب غیراستاندارد		مقدار استاندارد β	t	سطح معناداری
	B	خطای استاندارد			
مقدار ثابت	۲۴/۵۲	۰/۳۹		۶۲/۸۰	۰/۰۰۱
کیفیت زناشویی	۸/۹۷	۰/۶۵	۰/۵۲	۱۳/۶۱	۰/۰۰۱

جدول ۵: مدل رگرسیونی پیش‌بینی کیفیت زناشویی به وسیله خرده‌مقیاس‌های جهت‌گیری معنوی

متغیر	ضریب همبستگی چندگانه (R)	ضریب تعیین (R Square)	ضریب تعیین تعدیل‌شده (Adjusted R Square)	بتا	تغییرات واریانس (ΔR^2)
دینداری شخصی	۰/۵۲۳	۰/۲۸۳	۰/۲۶۲	۰/۵۲۳**	۰/۳۴۱
دینداری شخصی دینداری زوجی	۰/۵۶۱	۰/۳۱۴	۰/۳۰۸	۰/۴۹۶** ۰/۳۰۳**	۰/۰۴۸
دینداری شخصی دینداری زوجی دینداری اجتماعی	۰/۵۸۹	۰/۳۴۶	۰/۳۳۸	۰/۴۴۷** ۰/۲۷۱** ۰/۱۹۸*	۰/۰۳۷

*P<۰/۰۵ **P<۰/۰۱

معنوی در مدل رگرسیونی وارد شدند.

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهند که خرده‌مقیاس‌های جهت‌گیری معنوی به‌طور معناداری کیفیت زناشویی را پیش‌بینی نموده‌اند. همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود خرده‌مقیاس دینداری شخصی در گام اول مدل رگرسیونی ظاهر شده و ۰/۲۸ از واریانس کیفیت زناشویی را پیش‌بینی کرده است. در گام‌های دوم و سوم نیز دینداری زوجی و دینداری اجتماعی به‌صورت معناداری در مدل ظاهر شده‌اند و ۰/۳۴۶ از واریانس متغیر وابسته را در گام سوم به‌طور معناداری پیش‌بینی نموده‌اند. نتایج تحلیل واریانس نیز بیانگر آن است که متغیر کیفیت زناشویی با مقدار (F=۷۹/۶۷) در سطح آلفای (P<۰/۰۰۱) معنادار می‌باشد. در نتیجه می‌توان گفت که هریک از مؤلفه‌های جهت‌گیری معنوی به خوبی کیفیت زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.

بحث

در این پژوهش رابطه جهت‌گیری معنوی با کیفیت زناشویی در افراد متأهل مورد بررسی قرار گرفت که براساس نتایج به‌دست‌آمده این رابطه معنادار بود. یافته‌ها نشان داد که جهت‌گیری معنوی می‌تواند کیفیت زناشویی را در زوجین پیش‌بینی نماید که این مهم با نتایج مطالعات Ano و Vasconcelles (۲۰۰۵)، Schramm و همکاران (۲۰۱۲)، Brooks (۲۰۱۴)، DeMaris و همکاران (۲۰۱۰)، Fincham و همکاران (۲۰۱۱)، Mahoney (۲۰۰۵)، Mahoney و همکاران (۱۹۹۹)، Lambert و Dollahite (۲۰۰۶) و Lambert و همکاران (۲۰۱۰) همسو بود (۴۲-۴۰، ۱۲،۱۶،۱۹،۲۰،۲۶،۳۸). در تبیین این یافته می‌توان گفت که جهت‌گیری معنوی و دینداری به‌طور نزدیکی با ازدواج و زندگی زناشویی همبسته می‌باشند؛ زیرا به‌عنوان یک رسم مذهبی که بر مبنای آن زوجین خود را به زندگی با یکدیگر در برابر دیدگان خداوند متعهد می‌دانند در نظر گرفته شده است (۴۳،۴۴). در نتیجه بسیاری از پژوهشگران بر این باور هستند که معنویت‌گرایی زوجین در حکم مقیاسی برای سلامت ازدواج می‌باشد (۱۵،۱۷،۲۲،۴۵). مطالعات نشان

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

داده‌اند که همبستگی قوی و معناداری مذهبی‌بودن با کیفیت و ثبات زناشویی بالاتر همبسته می‌باشد (۳۹،۴۶). یافته دیگر پژوهش حاضر این بود که رابطه بین دینداری فردی با کیفیت زناشویی و دینداری زوجی با کیفیت زناشویی معنادار است که این مهم با نتایج مطالعات Ano و Vasconcelles (۲۰۰۵)، Schramm و همکاران (۲۰۱۲)، Brooks (۲۰۱۴)، DeMaris و همکاران (۲۰۱۰)، Fincham و همکاران (۲۰۱۱)، Mahoney و همکاران (۱۹۹۹، ۲۰۱۰)، Mahoney (۲۰۰۵)، Lambert و Dollahite (۲۰۰۶)، Lambert و همکاران (۲۰۱۰) و احمدی و همکاران (۲۰۰۸) همسویی داشت (۱۲،۱۶،۱۷،۲۰،۲۱،۲۳،۲۷،۳۸،۴۱،۴۲،۴۷). در تبیین این یافته می‌توان گفت برخی از عوامل مهمی که بر کیفیت زناشویی تأثیر دارند عقاید، باورهای مذهبی و اعمال مذهبی افراد هستند (۱۲) که به‌عنوان عوامل حمایتی یا حائلی می‌توانند از طریق امید، قدرت و معنی‌بخشدن به زندگی، استرس زندگی را کم کنند و کیفیت آن را افزایش بخشند (۱۷،۲۰). دینداری شخصی شامل فرآیندهای شناختی از قبیل باورها یا اعتقادات به یک نیروی عظیم و برتر، ادراکات درونی‌سازی‌شده از اراده خداوندی و تأثیرات این باورها و ادراکات بر تصمیم‌گیری است (۴۸)؛ بنابراین طبق چهارچوب جهت‌گیری معنوی رابطه‌ای هریک از زوجین بر مشیت الهی بر پشتیبانی و هدایت تکیه دارد و اعتقادات و اعمال مذهبی در هریک از زوجین، فضیلت بالابرنده ازدواج را ارتقا می‌بخشد (۴۱). از سوی دیگر Mahoney (۲۰۱۰) بیان می‌دارد که مشارکت هریک از زوجین در رفتار و اعمال مذهبی یکدیگر و ویژگی‌های مقدسی که زوجین به روابط خود نسبت می‌دهند بر کیفیت زناشویی تأثیر مثبتی می‌گذارد (۱۷). همچنین پژوهشگران تأیید نموده‌اند که صرف وقت در مراسمات خانوادگی مذهبی با افزایش کیفیت ارتباط (رضایت زناشویی، اعتماد بین فردی و صمیمیت زوجین) برای هر زوج همبسته می‌باشد (۴۹). به باور این پژوهشگران فعالیت‌های مذهبی مشترک زوجین با تناسب کارکردهای خانوادگی نظیر روابط خانوادگی قوی و رشد ارتباطات خانوادگی، کارکردهای شخصی نظیر افزایش رشد معنوی، زندگی روزمره شاد و افزایش تمرکز و مدیریت در ارتباط (۵۰)، رضایت زناشویی بیشتر (۵۱)، تعارضات زناشویی کمتر، تشریک مساعی ارتباطی بیشتر (۱۶) و در نهایت افزایش کیفیت زناشویی (۱۶،۲۳،۲۷،۲۸) همبسته می‌باشد. پژوهشگران معتقد هستند که در حقیقت یک رابطه مثبت بین حضور در مراکز مذهبی با افزایش تعاملات و حمایت اجتماعی، شادکامی زناشویی (۱۲،۳۵)، کاهش طلاق، خشونت خانگی و تعارضات زناشویی، افزایش وفاداری، تعهد و رضایت زناشویی (۱۲) و در نهایت افزایش کیفیت زناشویی زوجین (۱۷،۲۸،۳۵،۳۷،۳۹) وجود دارد.

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد که جهت‌گیری معنوی با دینداری شخصی، دینداری زوجی و دینداری اجتماعی از شاخص‌های اصلی ارتقای کیفیت زناشویی و ازدواج پایدار می‌باشند و نقش تعیین‌کننده‌ای را در کیفیت زناشویی زوجین ایفا می‌کنند.

پیشنهادات

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده متغیرهای دیگری که با کیفیت زناشویی در ارتباط می‌باشند مانند مقدس دانستن ازدواج و کارکرد و ساختار خانواده با استفاده از روش کیفی مورد بررسی قرار گیرند. از سوی دیگر از آنجایی که جامعه آماری این پژوهش شامل افراد متأهل شهر مشهد بود باید در تعمیم نتایج آن احتیاط لازم صورت گیرد؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد برای افزایش قدرت تعمیم‌پذیری یافته‌ها، جامعه آماری پژوهش‌های آینده را اشخاص متأهل سایر شهرها در نظر گرفت.

حمایت مالی

این پژوهش از حمایت مالی هیچ سازمان یا ارگانی استفاده نکرده است.

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

ملاحظات اخلاقی

در این پژوهش تمامی اصول مرتبط با ملاحظات اخلاقی از جمله محرمانه‌بودن پرسشنامه‌ها و رضایت آگاهانه شرکت‌کنندگان در پژوهش رعایت شده است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که این اثر پژوهشی هیچ‌گونه تضادی با منافع فرد، گروه یا سازمانی ندارد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله نویسندگان از همکاری صمیمانه تمامی شرکت‌کنندگان در این پژوهش تشکر و قدردانی می‌نمایند.

References

1. Allendorf K, Ghimire DJ. Determinants of marital quality in an arranged marriage society. Social Science Research. 2013; 42(1):59-70.
2. Umberson D, Williams K, Powers DA, Liu H, Needham B. You make me sick: marital quality and health over the life course. Journal of Health and Social Behavior. 2006; 47(1):1-16.
3. Kiecolt-Glaser JK, Glaser R. Stress and immunity: age enhances the risks. Current Directions in Psychological Science. 2001; 10(1):18-21.
4. Knobloch LK. The content of relational uncertainty within marriage. Journal of Social and Personal Relationships. 2008; 25(3):467-95.
5. Bradbury TN, Fincham FD, Beach SR. Research on the nature and determinants of marital satisfaction: a decade in review. Journal of Marriage and Family. 2000; 62(4):964-80.
6. Bodenmann G, Cina A. Stress and coping among stable satisfied, stable-dissatisfied and separated/divorced Swiss couples: a 5-year prospective longitudinal study. Journal of Divorce and Remarriage. 2005; 44(1-2):71-89.
7. Mosko J. Commitment and attachment dimensions. [Doctor Thesis]. In partial fulfillment of the requirements of Philosophy. Indiana: Purdue University; 2009.
8. Amato PR, Johnson DR, Booth A, Rogers SJ. Continuity and change in marital quality between 1980 and 2000. Journal of Marriage and Family. 2003; 65(1):1-22.
9. Hawkins DN, Booth A. Unhappily ever after: effects of long-term, low-quality marriages on well-being. Social Forces. 2005; 84(1):451-71.
10. Twenge JM, Campbell WK, Foster CA. Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. Journal of Marriage and Family. 2003; 65(3):574-83.
11. Brooks DG. Religiousness and marital quality: a test of the relational spirituality framework. Columbia: University of Missouri-Columbia; 2014.
12. Edgell P. Religion and family in a changing society. Princeton, NJ: Princeton Press; 2006.
13. Bartkowski JP, Read JG. Veiled submission: gender negotiation among evangelical and U.S. Muslim women. Qualitative Sociology. 2003; 26(1):71-92.
14. Day RD, Acock A. Marital well-being and religiousness as mediated by relational virtue and equality. Journal of Marriage and Family. 2013; 75(1):164-77.
15. Mahoney A, Pargament KI, DeMaris A. Couples viewing marriage and pregnancy through the lens of the sacred: a descriptive study. Research in the Social Scientific Study of Religion. 2009; 20:1-46.
16. Mahoney A. Religion in families, 1999-2009: a relational spirituality framework. Journal of Marriage and Family. 2010; 72:805-27.
17. Wolfinger NH, Mason MA, Goulden M. Stay in the Game': gender, family formation, and alternative trajectories in the academic life course. Social Forces. *2009;* 87:1591-621.
18. Mahoney A. The spirituality of us: relational spirituality in the context of family relationships. Washington, DC: American Psychological Association; 2013. P. 365-89.
19. Schramm DG, Marshall JP, Harris VW, Lee TR. Religiosity, homogamy, and marital adjustment: an examination of newlyweds in first marriages and remarriages. Journal of Family Issues. 2012; 33(2):246-68.
20. Lambert NM, Fincham FD, Stillman TF, Graham SM, Beach SR. Motivating change in relationships: can prayer increase forgiveness? Psychological Science. 2010; 21:126-32.
21. Goodman MA, Dollahite DC. How religious couples perceive the influence of God in their marriage. Review of Religious Research. 2006; 48:141-55.

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

22. Fincham FD, Lambert NM, Beach SR. Faith and unfaithfulness: can praying for your partner reduce infidelity? Journal of Personality and Social Psychology. 2010; 99:649-59.
23. Fincham FD, Beach SR, Lambert N, Stillman T, Braithwaite S. Spiritual behaviors and relationship satisfaction: a critical analysis of the role of prayer. Journal of Social and Clinical Psychology. 2008; 27(4):362-88.
24. Ellison CG, Henderson AK, Glenn ND, Harkrider KE. Sanctification, stress, and marital quality. Family Relations. 2011; 60(4):404-20.
25. Stafford L. Marital sanctity, relationship maintenance, and marital quality. Journal of Family Issues. 2016; 37(1):119-31.
26. Lambert NM, Dollahite DC. How religiosity helps couples prevent, resolve, and overcome marital conflict. Family Relations. 2006; 55(4):439-49.
27. Lichter DL, Carmalt JH. Religion and marital quality among low income couples. Social Science Research. 2009; 38(1):168-87.
28. Zhang H, Xu X, Tsang SK. Conceptualizing and validating marital quality in Beijing: a pilot study. Social Indicators Research. 2013; 113(1):197-212.
29. Fallahchai R, Fallahi M, Park SS. Factorial validity and psychometric properties of the marital scales-the Persian version. Journal of Divorce & Remarriage. 2016; 57(4):266-79.
30. Hernandez KM, Mahoney A. Sex through a sacred lens: the longitudinal effects of sanctifying marital sexuality. New York: Retrieved from the National Center for Family and Marriage Research Web Site; 2009.
31. Murray-Swank N, Pargament KI, Mahoney A. At the crossroads of sexuality and spirituality: the sanctification of sex by college students. International Journal for the Psychology of Religion. 2005; 15(3): 199-219.
32. Mahoney A, Cano A. Introduction to the special section on religion and spirituality in family life: delving into relational spirituality for couples. Journal of Family Psychology. 2014; 28(5):583-6.
33. Kusner KG. Couples' dyadic spirituality and marital communication and love: the utility of moving from general to in-depth indicators of shared spirituality between spouses. [Doctoral Dissertation]. Ohio: Bowling Green State University; 2010.
34. Wilcox WB, Wolfinger NH. Then comes marriage? Religion, race and marriage in urban America. Social Science Research. 2007; 36:569-89.
35. Atkins DC, Baucom DH, Jacobson NS. Understanding infidelity: correlates in a national random sample. Journal of Family Psychology. 2001; 15:735-49.
36. Atkins DC, Kessel DE. Religiousness and infidelity: attendance, but not faith and prayer, predict marital fidelity. Journal of Marriage and Family. 2008; 70(2):407-18.
37. Mahoney A. Religion and conflict in marital and parent-child relationships. Journal of Social Issues. 2005; 61(4):689-706.
38. Wolfinger NH, Wilcox WB. Happily ever after? Religion, marital status, gender, and relationship quality in urban families. Social Forces. 2008; 86(3):1311-37.
39. Moazzenjami A, Mohammadi K, Fallahchai R. The factorial validity and psychometric properties of the spiritual orientation. Journal of Family Counseling. 2016; 2(3):3-16 (Persian).
40. Ano GG, Vasconcelles EB. Religious coping and psychological adjustment to stress: a meta-analysis. Journal of Clinical Psychology. 2005; 61(4):461-80.
41. DeMaris A, Mahoney A, Pargament KI. Sanctification of marriage and general religiousness as buffers of the effects of marital inequity. Journal of Family Issues. 2010; 31(10):1255-78.
42. Fincham FD, Ajayi C, Beach SR. Spirituality and marital satisfaction in African American couples. Psychology of Religion and Spirituality. 2011; 3(4):259-68.
43. Worthington Jr EL. Initial questions about the art and science of forgiving. Handbook of forgiveness. New York: Routledge; 2005.
44. Sherkat DE, Ellison CG. Recent develop-pments and current controversies in the sociology of religion. Annual Review of Sociology. 1999; 25(1):363-94.
45. Call VR, Heaton TB. Religious influence on marital stability. Journal for the Scientific Study of Religion. 1997; 36:382-92.
46. Ellison CG, Burdette AM, Bradford Wilcox W. The couple that prays together: race and ethnicity, religion, and relationship quality among working-age adults. Journal of Marriage and Family. 2010; 72(4):963-75.
47. Ahmadi K, Azad Marzabadi E, Nabipoor Ashrafi MS. The influence of religiosity on marital satisfaction. Journal of Social Sciences. 2008; 4(2):103-10.
48. Spilka B, Hood RW, Hunsberger B, Gorsuch R. The psychology of religion: an empirical approach. 3rd ed. New York: Guilford Press; 2003.
49. Crespo C, Davide IN, Costa ME, Fletcher GJ. Family rituals in married couples: links with attachment, relationship quality, and

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]

closeness. Personal Relationships. 2008; 15(2):191-203.
50. Myers SM. Religious homogamy and marital quality: historical and generational patterns, 1980-1997. Journal of Marriage and Family. 2006; 68(2):292-304.
51. David P, Stafford L. A relational approach to religion and spirituality in marriage: the role of couples' religious communication in marital satisfaction. Journal of Family Issues. 2015; 36(2):232-49.

[Downloaded from jrh.mazums.ac.ir on 2026-01-31]